

Список бібліографічних посилань: 1. Казлаускас М. О процесуальній незалежності слідователя // Развитие гражданского, уголовного и процессуального законодательства в Советских республиках Прибалтики (1940–1975). Рига, 1975. С. 85. 2. Кримінально-процесуальний кодекс України : від 28.12.1960 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення: 18.10.2019).

Одержано 20.10.2019

УДК 347.9

Олександр Павлович СЛОБОДЯНИК,

курсант Харківського національного
університету внутрішніх справ;

Олексій Валерійович САЛМАНОВ,

викладач кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;

<https://orcid.org/0000-0001-9421-5085>

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ІНОЗЕМЦІВ

Правова наука України приділяє особливу увагу правовому статусу іноземних громадян в кримінальному судочинстві. Кримінально-процесуальне законодавство України має ряд недоліків з питань, пов'язаних із правовою регламентацією участі іноземних громадян у кримінальному судочинстві України.

Після введення до КПК України правової норми, яка звільняє особу, що має процесуальний статус свідка, від обов'язку давати свідчення щодо членів власної сім'ї та близьких родичів, почали з'являтися дисертаційні дослідження, присвячені даній проблематиці.

До сьогодні питанням правового статусу іноземців, розслідуванням злочинів, вчинених іноземцями, та висвітленню їх аспектів були присвячені окремі праці О. І. Бастрикіна, Р. С. Белкіна, П. Н. Бірюкова, Н. О. Жукової, О. А. Калганової, І. М. Князева, І. І. Когутича, А. Г. Крамарева, В. П. Лаврова, П. Г. Назаренка, О. І. Олександрової, К. Є. Остроги та інших.

Розглянемо сутність офіційного визначення дефініції «іноземець» У статті 1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства від 4 лютого 1994 року, іноземець – це

визнаються особи, які не перебувають у громадянстві України і є громадянами (підданими) іншої держави або держав.

Тобто слід зазначити, що виклик на допит іноземців, які прибули до країни у складі делегацій, туристичних груп, морських круїзів тощо повинен відбуватись через керівників цих груп, делегацій. Іноземці-студенти, а також інші іноземні громадяни, що проходять навчання в Україні, можуть бути викликані через адміністрацію навчальних закладів, земляцтва та інші організації, до яких вони входять. У таких випадках слідчий повинен продумати, як іноземець, що не знає мови і відповідного населеного пункту (міста), зможе відшукати місце допиту. Незнання іноземним громадянином правил українського судочинства може привести до протидії з його боку у формі уявної помилковості щодо незаконності рішень і дій слідчого. Тому слідчому в подібних випадках необхідно роз'яснити іноземцеві його права та особливості українського судочинства та в разі потреби пояснити незрозумілі допитуваному аспекти. Йому може сприяти в цьому і захисник, що бере участь у кримінальному провадженні. Іноземець може бути упереджений із приводу існуючого в нашій країні режиму влади, мати перекручені уявлення про права та обов'язки українських громадян, процесуального порядку їх обмеження і т. ін.

З метою встановлення психологічного контакту слідчий повинен створити необхідну дружельобну атмосферу допиту, аби допитувана особа почувалась зручно та захищено. Варто мати на увазі ще одну важливу в психологічному плані обставину: багато громадян країн СНД, перебуваючи в Україні, ще не відчувають себе повною мірою іноземцями, внутрішньо вони ще «свої», що часом відображається на їхніх поведінці та вчинках. Цей феномен «свого» може проявитись і в діях працівників правоохоронних органів: в ігноруванні необхідних правил спілкування з іноземцями у процесі дізнання чи досудового слідства.

Перед допитом слідчий повинен мати хоча б загальну уяву про політичний лад, правові принципи і звички, історію та географію країни допитуваного. Необхідно уникати постанови перед іноземцем запитань, які є дотичними до його політичних уподобань або національних почуттів, а отже, можуть перетворити допит на дискусію з питань політики, ідеології чи національних відносин. Необхідно також особливо готувати мову запитань, тобто вивіряти їхні лексичні і стиль.

Якщо іноземець не володіє державною мовою слідчий повинен залучити перекладача. При допиті іноземних громадян перекладачу відведена «особлива» роль. Дуже важливо, щоб перекладач

під час допиту був помічником слідчого, залишаючись при цьому самостійним та неупередженим учасником процесу. Перед початком допиту слід провести бесіду з перекладачем. Якщо перекладач виконував функцію гіда, головного туристичної групи, він може доповісти слідчому важливі відомості про особу іноземця. У той же час, іноземний громадянин у присутності знайомого йому перекладача буде почувати себе вільно і відносини зі слідчим будуть довірливими. Іноземці, які знаходяться на допиті в органах внутрішніх справ, частіше ведуть себе замкнено. Кожним своїм словом, манерою поведінки і слідчий і перекладач повинні спростовувати існуючі у іноземців уявлення про відсутність законності та етики у діяльності українських органів розслідування. Безуспішний допит іноземця може забезпечити одне невдале за конкретної ситуації слово. Тим паче, що значення одного і того ж слова може бути сприйняте людьми різної соціальної, національної та державної належності в абсолютно інший, інколи протилежний спосіб.

Таким чином, у цьому і полягає складність допиту іноземця. Вважаємо, щоб запобігти неправильному трактуванню юридичних термінів, появі ускладнень у процесі допиту, що пов'язано з автентичним розумінням специфіки кримінального судочинства, необхідно вирішити питання щодо підготовки перекладачів у системі навчальних закладів МВС України.

Одержано 30.09.2019

УДК 343.1

Олена Анатоліївна СОЛДАТЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Ольга Василівна БОЙКО,

курсант Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Держава визнає людину, її права, свободи та законні інтереси найбільшою соціальною цінністю та спрямовує свою діяльність на забезпечення та захист цих цінностей [1]. До таких прав належать право на життя, право на свободу та особисту недоторканність,